



Justitiedepartementet

Enheten för processrätt och domstolsfrågor

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 3-4 mars 2014

Dagordningspunkt 14

Rubrik: Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden

Dokument: Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet

Tidigare dokument: Fakta-PM Justitiedepartementet 2013/14:FPM35

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: -

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: Justitieutskottet 2014-01-30 (information och överläggning)

Bakgrund

Den 27 november 2013 presenterade kommissionen ett paket med processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden. Paketet utgör resterande delar av den s.k. färdplanen för processuella rättigheter¹ och består av tre förslag till direktiv och två kommissionsrekommendationer. Det nu aktuella direktivförslaget ingår som en del i det och syftar till att stärka rättssäkerhetsgarantier under straffrättsliga förfaranden för misstänkta eller tilltalade som är barn. Förslaget lägger fast minimiregler för att garantera alla som är under 18 år och misstänks eller anklagas för brott vissa särskilda rättigheter; t.ex. rätt till obligatorisk tillgång till försvarare, rätt till en individuell bedömning av personliga

¹ EUT C 295, 4.12.2009, s. 1-3

omständigheter före åtal samt rätt till privatliv innebärande att straffrättsliga förfaranden som inkluderar barn inte ska vara offentliga.

Förhandlingar har nyligen inletts i behörig rådsarbetsgrupp.

Vid det informella ministermötet för rättsliga och inrikes frågor den 23-24 januari 2014 presenterade KOM paketet med processuella rättigheter, inklusive detta direktivförslag, för ministrarna.

Vid nästa RIF-rådsmöte önskar ordförandeskapet hålla en riktlinjedebatt. Det är ännu inte klart vilka frågor som kommer att behandlas.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har som rättslig grund angett artikel 82(2) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Där anges att om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, får Europaparlamentet och rådet genom direktiv fastställa minimiregler. Minimireglerna ska omfatta bl.a. personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet.

Direktivet ska antas i enlighet med det *ordinarie lagstiftningsförfarandet*, vilket innebär att Europaparlamentet och rådet gemensamt på förslag av kommissionen antar direktivet (artiklarna 289 och 294 EUF-fördraget). Beslut fattas i rådet med kvalificerad majoritet i enlighet med artikel 16.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).

Svensk ståndpunkt

Åtgärder för att stärka misstänkta eller tilltalades processuella rättigheter förbättrar förutsättningarna för det rättsliga samarbetet. Sverige välkomnar därför direktivförslaget.

När det gäller innehållet ställer sig Sverige i stort bakom detta. Vi ser gärna ambitiösa åtgärder som fokuserar på att stärka rätten till en rättvis rättegång. Dessa bör dock inte vara av den karaktären att de inkräktar på grundläggande principer i medlemsstaternas processuella system. Det är viktigt att den svenska offentlighetsprincipen värnas, dvs. att huvudregeln är att domstolsförhandlingar är offentliga med möjlighet till undantag i det enskilda fallet. Vidare bör tillämpningsområdet spegla tillämpningsområdet i de tre första stegen enligt färdplanen, exempelvis bör undantaget för strafförelägganden och ordningsbot behållas. Det är också viktigt att tillämpningsområdet formuleras på ett klart och tydligt

sätt, så att det blir förutsebart vilka förfaranden och situationer som direktivets bestämmelser avser att täcka, till exempel att direktivet endast ska tillämpas på misstänkta eller tilltalade som är barn, dvs. under 18 år.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har ännu inte avgett inställning.

Förslaget

Förslaget lägger fast minimiregler för att garantera alla som är under 18 år och misstänks eller anklagas för brott vissa särskilda rättigheter, t.ex. rätt att biträddas av försvarare, rätt att omgående informeras om sina rättigheter och att information även lämnas till vårdnadshavare eller annan lämplig person, rätt att innan åtal väcks få en individuell bedömning av de personliga förhållandena samt – om personen är frihetsberövad – rätt till läkarundersökning. Det innehåller vidare regler om att straffrättsliga förfaranden som involverar barn som huvudregel inte ska vara offentliga.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Svensk rätt uppfyller huvuddragen av förpliktelseerna. Bestämmelsen om rätt till skydd av privatlivet som innebär att straffrättsliga förfaranden som involverar barn som huvudregel ska undantas offentlighet är en nyhet för svensk rätt. Den bedöms innebära en avvikelse från den svenska offentlighetsprincipen och rätten till offentliga domstolsförhandlingar som är grundlagsskyddad i svensk rätt.

Ekonomiska konsekvenser

Kommissionen bedömer att förslagen inte kommer att ha någon konsekvens på EU:s budget.

Det är inte möjligt att i nuläget närmare bedöma de ekonomiska konsekvenserna för statens budget. Förslaget skulle vid en preliminär bedömning kunna medföra vissa kostnader. Utgångspunkten är dock att eventuella ekonomiska konsekvenser ska finansieras inom befintliga anslag.

Övrigt

-